

GAZETA

ROMANIA

Palatul Cultural

55

Arad

ANTIREVIZIIONISTĂ

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA:
AD, Str. Nicu Filipescu 30. - Telefon 699

Organ săptămânal de documentare
Redactor și proprietar: ISAIA TOLAN

ABONAMENTE: Pe un an 130 lei, pe 6 luni 70 lei.
Autorități, Instituții, Intreprinderi 500 lei.
Autorități și Instituții sătești 200 lei.

lata unui fals rosolan

Am arătat în toate rândurile când am vorbit despre pretinsul jubileu de 300 ani ce și l-a serbat cu la alai la sfârșitul lunii octombrie Universitatea din Budapesta, că ungurii au comis cu acest jubileu un fals terribil. În loc de înființarea de acum 158 de ani a Universității din Buda, au comemorat ca înființarea a Universității budapestane în anul de acum 300 de ani a Universității din Tirnava, din partea apuseană a Cehoslovaciei de azi, ca și cum Universitatea dela Budapesta ar fi o continuatoare directă a celei din Slovacia, adică și cum Universitatea din Tirnava ar fi fost luată și înființată la Budapesta.

Întrucât cei dela Budapesta nu s'au mulțumit cu simpla falsificare, ci au exacerbat-o în scop revizionist, Cehoslovacia înțelege să nu rămână datoare. „Budapesti Hirlap” din 8 Oct. 1935, din Praga, că după moartea lui „Lidove Noviny” s'a ținut la Bratislava înființarea a unei comisii care să pregătească comemorarea a 300 de ani ai fostei Universități catolice din Tirnava. Jubileul se va prăznui pe 10 Noemvrie. Se va organiza cu acest prilej pe zile existente și azi ale Universității o placă comemorativă, în care se va arăta că la această Universitate s'au pus bazele reînființării cehoslovace. Comisia a pregătit o carte, în care se arată că Universitatea din Tirnava, înființată drept de mitropolitul al Ungariei Pazman, s'a refugiat acolo din țara ocupată de turci, și prin profesorii și studenții ce i-a avut Universitatea slovacă. Limba de predă a fost limba latină, cărțile tipărite acolo au fost în toate limbile populare dintre Alpi și Carpați (adăugăm: s'au tipărit în slavonă și ediții românești).

Se mai rețină un fapt important din reproducerea din „Lidove Noviny” a lui „Budapesti Hirlap”:

Vorba străbunilor noștri români: „Ce-i este îngăduit zeului zeilor, nu i-i îngăduit bouului”.

La Budapesta preceptul acesta nu se știe, dupăcum de altfel nu se știu multe alte porunci ale bouului simț.

Dovadă nouă și clasică a acestei bovine îndrăzneli budapestane e articolul intitulat „Fără istoricale!”, ce s'a publicat în fruntea numărului din 5 Oct. crt. al lui „Budapesti Hirlap”, semioficiosul guvernului maghiar.

Se dau sfaturi ungarilor prin articolul acesta să nu se lase furaja de patimă sau de nădejdi hazardate în legătură cu războiul italo-abisinian; să aștepte înțelepțește ceea ce aduce viitorul, fiindcă viitorul se arată foarte tulbure și foarte nesigur.

Sfat cuminte, la care însă semioficiosul n'a ajuns decât după pace în jumătate de articol și a ieșit din minți cu-adevărat pe ungurește, făcând paralelă între nedreptatea ce i s'a făcut prin tratatele de pace Italiei, căreia nu i s'au dat decât firimituri, și între „nedreptatea” ce s'a făcut la Trianon țării ungurești.

Fără nicio glumă! La Budapesta se pot face și asemenea paralele. Ca și cum și una și alta ar fi tot un drac. Ca și cum și Ungaria ar fi fost învingătoare, ca și cum și Italia ar fi vinovată de provocarea războiului, și ca și cum nu în Ungaria ci în Italia ar fi fost popoare subjugate cari strigau la ceri după dreptate, după libertate.

Italiei nu i s'au dat decât firimituri, zice semioficiosul guvernului budapestan, așa cum a spus-o și d. Mussolini cu prilejul mobilizării generale. D. Mussolini a continuat însă: În vreme ce Anglia, care n'a sângerat atâtea, a înhățat la conferința păcii de atâtea și de-atâtea mii de ori mai mulți kilometri pătrați decât i-a dat Italiei. Iar „Budapesti Hirlap”, dupăce a vorbit despre firimituri, în loc să spună un cuvânt măcar despre marea putere din pricina căreia i s'a făcut Italiei nedreptate,

Universitatea din Budapesta a invitat la falsul ei jubileu guvernul cehoslovac, dar n'a invitat nicio Universitate cehoslovacă. Ar fi fost de altfel de geaba. La asemenea mistificare nu se poate răspunde cu o participare.

Quod licet Iovi...

vorbește despre România, că „a căpătat” spre deosebire de Italia atâtea și atâtea. Ca și cum noi am fi obținut coloniile ce s'ar fi cucerit italienilor!

Dar să cităm:

„României, căreia Antanta i-a putut mulțumi așa de puțin rezultat și care în urma gravei înfrângerii ce a suferit-o din partea puterilor centrale a depus la București armele, i-au revenit în Ardeal, în Dobrogea, în Basarabia teritorii imense”.

Ca să-și poată permite ceea ce i-i îngăduit lui Jupiter dela Roma, bouul dela Budapesta nu e deci numai bou; mai este și falsificator. Pentru „Budapesti Hirlap” istoria românilor și a faptelor lor de arme din războiul mondial se oprește la armistițiul lui Marghiloman, prezentat ca o depunere a armelor. Nici Mărășeștii, nici adunarea dela Alba-Iulia, nici desrobirea Ungariei de sub stăpânirea bolșevică nu există pentru falsificatorii de istorie dela Budapesta, cari nu mai departe decât acum două săptămâni au mers până acolo că au plătit pe „London Illustrated News” ca să însereze un clișeu

al lui Horthy cu inscripția: „organizatorul armatei naționale maghiare care a desrobit Ungaria de sub stăpânirea lui Bela Kun”

Să mai sesizăm însă încă o falsificare a domnilor acestora cari se asemenișc cu Juplter.

Paralela lui „Budapesti Hirlap” mai are o premisă: Dacă Italia e 'n drept să-și facă singură dreptate fiindcă italienii nu mai încap în țară, are la fel dreptate și Ungaria, fiindcă nici în Ungaria lumea nu mai încap.

Că nu mai încap, o știm și noi. Sunt acolo nu mai puțin de trei milioane de proletari agricoli cari n'au nimic sub soare, și mai sunt câteva sute de proletari orășenești, cari deasemenea n'au după ce bea apă.

Dar ce vină poartă România și tratatul de pace că domni cu zeci și cu sute de mii de iugăre de pământ ai Ungariei hortiste nu vreau să-și lase conaționali să aibă un petec de pământ, o bucată de pâine? România li-a dat exemplu de-ajuns prin împrietărirea ungarilor dintre granițele ei.

Expoziția Ligii Antirevizioniste la Cluj

Capitala Ardealului are azi o zi mare. Se deschide azi la Cluj, cu toate onorurile convenite, expoziția Ligii Antirevizioniste.

După succesul uriaș, cu răsunet puternic până în țările cele mai îndepărtate, ce l-a avut astă vară minunata expoziție a Ligii Antirevizioniste la București, și după succesul turneele sale la Sibiu, la Craiova, la Constanța, popasul dela Cluj înscrie în istoria luptelor noastre antirevizioniste una dintre cele mai frumoase pagini, prin importanța simbolică ce-o are o asemenea afirmare a drepturilor noastre peste pământul acesta strămoșesc în cetatea Clujului, în capitala acestor ținuturi jinduie de căldii dela Budapesta.

Expoziția antirevizionistă vine azi într'un oraș ardelean care dupăcum și-a știut afirma înălțimea în cultura și în viața noastră pu-

blică de astăzi din provinciile cis-carpate, a știut să fie întâiul și în lupta antirevizionistă a ținuturilor de dincoace de Carpați

Subliniem aceasta, pentru că expoziția ce se deschide azi la Cluj nu trebuie să fie numai prilej ca să ne documentăm în privința unui drept strămoșesc ce ni-l știm, și pe care ni-l vom apăra cu arma și fără prea multă documentare.

Popasul de acum al expoziției antirevizioniste la Cluj trebuie să ne fie tuturor din celelalte părți ale Ardealului prilej ca să aflăm cu cât am rămas în urma Clujului în privința organizării luptei noastre antirevizioniste. Fiindcă expoziția aceasta trebuie să ajungă să treacă granița, ca să documenteze pe alții, mai puțin documentați decât noi.

Și nu vom putea-o trimite dacă nu vom fi ajuns în toate părțile să avem organizarea și spiritul de sacrificiu al camarazilor din părțile Clujului.

Răvașe

La 18 Noemvrie, adică odată cu procesul dela Flax-en-Provence al teroristilor dela Jankapusta, se va judeca 'n Polonia procesul complicilor asasinului lui Pieracki, fostul ministru de interne polonez omorât acum aproape doi ani de un ucraianean cu numele Maceiko care ar fi fugit în Cehoslovacia.

Se știe că ireidenta maghiară bătea bucurie că Polonia va contracara procesul dela Geneva al complicității Ungariei în asasinatul dela Marsilia, aducând în discuția Ligii Națiunilor omorârea lui Pieracki, ca s'o scoată cumva vinovată pe Cehoslovacia.

Prin fixarea procesului complicilor lui Maceiko pe data de 18 Noemvrie se urmărește deasemenea o șantajare, tot așa ca și prin zvonurile ce s'au lansat prin zărele din anumite țări — desmintite categoric chiar de primul ministru bulgar Toșeff — că complotul zădărnicit deunăzi în Bulgaria ar fi fost pregătit în Iugoslavia.

Curtea maghiară de casație a confirmat la începutul lunii acesteia o sentință, despre care a mai fost vorba în coloanele noastre: condamnarea la o lună închisoare, cu suspendarea pedepsei, a preotului protestant Ștefan Szabó din Mișcolț, pentru că a publicat acum doi ani trei articole în contra „cultului Sfântului Ștefan”. Condamnatul a scris fără înconjur că purtarea așa-zisei „drepte sfinte” a lui Ștefan I-ul pe străzile Budapestei (cu prilejul tainoaselor manifestații iredentiste ce se fac la Budapesta 'n fiecare vară sub pretextul comemorării întâiului rege maghiar) este nu numai idololatrie ci și excocherie, fiindcă nu e dovedit că „sfânta dreptă” e 'ntraderăr mâna dreaptă a Sfântului Ștefan, și-apoi fiindcă e știut că multe dintre moaște nu-s adevărate.

Cu prilejul judecării acestui proces la Dobrișin, precum am arătat la timpul său, sinodul protestant al eparhiei Dobrișinului a dat un comunicat prin care și-a însușit întreaga acuzație adusă de Szabó „cultului sfinte dreptă”, iar Academia teologică protestantă din Budapesta, și așijderea episcopul de-acolo Raffai, s'au declarat așijderea de-aceiași părere.

Lucruri despre cari nu se scrie în presa ungurească dela noi

Semioficiosul guvernului maghiar, „Budapesti Hirlap”, arată în numărul din 5 oct. că „i-au ajuns în trecutul apropiat la cunoștință ministerului de interne, că s'au pus pe lucru în țară unii indivizi, ba chiar unele societăți înființate anume, cari promit amatorilor că le vor face rost de slujbe și demnități.” Și adaugă semioficiosul că li se promit îndeosebi slujbe la stat sau la primăria Budapestei, li se iau șperțuri și apoi nu li se face nimic. Poliția a arestat pe un avocat Uhlmann și pe alți doi excroci de-aceștia, și cere publicului informații cu privire la înșelăciunile lor.

Mărturisirea lui „Budapesti Hirlap”, oricât ar vrea semioficiosul guvernului să facă să se înțeleagă că numai acum, de-o bucată de vreme, s'a inaugurat în Ungaria această practică, și că o încearcă numai inși din neamul lui Uhlmann, chiar dacă s'au constituit în societăți anume cari s'au pus pe lucru dela un capăt al țării la altul, dovedește că putreziciunea nu pornește dela Uhlmann et co. și nu se limitează la acești „excroci”. Dovedește că s'a împuțit peștele

dela cap. Cum s'ar putea inaugura dela un capăt al țării la altul un asemenea târg de slujbe, dacă slujbele s'ar da în chip cinstit?

Țpoi în privința asta suntem lămuriiți de mult.

Ziarul budapestan „Magyarság”, care are aproape zilnic o pagină închinată potlogărilor partidului guvernamental al lui Gömbös, arată meru că cluburile partidului dela putere sunt de vreme îndelungată adevărate burse: nu poți obține o slujbă sau orice altceva dacă nu ești înscris în partidul lui Gömbös, nu ești lăsat pe mai departe în slujbă dacă nu primești să te înscrii în partid și să plătești partidului anumite procente din leafă, pe cari le incasează dela casierie trimișii partidului, și chiar șomer dacă ești, nu ți se dă cartelă pentru mâncare, dacă nu ai binevoit să te înscrii în partidul puterii.

Se vede treaba că Uhlmann et comp. nu s'au din partidul lui Gömbös, și că făceau concurență târguitorilor de slujbe ai partidului dela putere.

Iar o asemenea catezanță se plătește scump.

Un caz nu tocmai divers

Dacă am fi și noi ca cei dela gazeta budapestană „Uj Magyar-ság”, cari își întitulează știrile compromițătoare din România: „Dupăcum e obiceiul în Valahia”, am întitula astfel știrea ce o dăm în rândurile de față: „După cum e obiceiul directorilor de teatru maghiari”. Spre deosebire de „Uj Magyar-ság” care falsifică întotdeauna și exagerează, noi n'am greși de loc generalizând. Fiindcă a devenit de-un cărd de ani încoace obicei ca directorii de teatru unguresc dela noi să facă ceea ce a făcut directorul de teatru Iosif Wild, fugind cu banii trupei și lăsându-și artiștii să-i țină primăria valahă a orașului respectiv.

Directorul acesta de teatru Iosif Wild, precum arată oficiosul partidului maghiar „Keleti Ujság” în nr-ul din 9 Oct., se afla în turneu la Carai. Și a spălat într'una din zilele trecute puțină, lăsându-și trupa nemăncată și fără bani de drum.

„Keleti Ujság” n'a binevoit să ne arate urmarea. Că trupa d-lui director de teatru Wild a dat asalt la primăria valahă a Carailor, ca să-i dea bani de drum și de mâncare.

Urmarea aceasta nici nu mai era de altfel nevoie să ni-o spună. O știm cu toții. Fiindcă a devenit obicei la directorii aceștia

de teatru maghiar, să facă fie în turneu, fie la mijloc de stagiune, ceea ce a făcut la Carai jupânul Iosif Wild. Faimosul Szendrei dela Arad nu face tot așa în fiecare an, mai înainte încă de-a ajunge la jumătatea stagiunii?

Dela Gömbös cetire

Prim-ministrul unguresc Gömbös și-a sărbătorit la 3 Oct. la clubul partidului guvernamental împlinirea a trei ani de când fericește cu guvernarea sa Ungaria latifundiară.

Cu prilejul acesta a ținut partizanilor un discurs de laude de sine și de făgăduieli, din care se cuvine să reținem următoarele (cităm din numărul dela 4 Oct. al semioficiosului guvernamental „Budapesti Hirlap”):

„Misiunea istorică a patriei acesteia e mai mare decât și-o închipuște astăzi opinia publică. În Bazinul Carpaților, aici în Europa răsăriteană, singură națiunea aceasta e menită să joace un rol conducător”.

„Națiunea aceasta are o forță străveche, și-și are misiunea dela Dumnezeu”.

„Trebuie să știe fiecare în această țară, că stăm în pragul unei epoci istorice, cu primejdii mari, dar și cu șanse mari”.

În chestia „apropierii româno-maghiare” dela Orade

Confratele G. M. Samarineanu, directorul revistei „Familia”, ne trimite răspunsul de mai jos la cele trei articole ale d-lui Alex Olteanu din numerele noastre din urmă, referitoare la apropierea româno-maghiară ce s'a pus la cale în vara aceasta la Clubul ziaristilor din Orade.

Regretăm că distinsul confrate și prieten, căruia d. Alex. Olteanu nu știm să-i fi băgat alta de vină decât că n'a sezisat cursa întinsă de alde Geza Taberi, care, zău, nu știu ce apropiere româno-maghiară e îndreptățit să facă, a răspuns pe tonul pe care a răspuns, în loc să-și arate punctul de vedere. Deși „Gazeta Antirevizionistă” nu crede încă sosită vremea unei încercări de apropiere între România și Ungaria, i-am fi primit expunerea cu toată larghețea, nu numai din prietenie ci și pentru că acesta ni-i felul, și aceasta ni-i și datoria ca gazetă care se voiește un organ de documentare obiectiv întru toate.

Iată întâmpinarea:

DRAGĂ TOLAN,

În gazeta ta antirevizionistă se publică, în ultimele numere, articole cari evidențiază drojdia unei acredi de altă natură. Și ni se dau directive. Ba, ceva mai mult, se ating și patriotice griji. O grozăvie...

Puțină conștiință n'ar strica la unii.

Și pulverizatorul de flit la alții. Eu uitasem căva timp insecticidul. Acum, te asigur, ploșnițele vor rămâne în crăpăturile lor.

Pentru tine și pentru cetitorii tăi, o lămurire: curentul de apropiere româno-maghiară s'a pornit din jurul revistei „Familia”. Și se potențiază tot aci, numai aci.

Grupul revistei „Familia”, format din scriitori cu greutate, știe ce face. Și cum să acționeze.

Că am furat idei? Să avem pardon.

Acum 13 ani, când purtătorii de idei cărora li le-am fi furat acum (oare și-amintesc fără să le plesnească obraji de rușine?), militau cine știe ce, noi preconizam același lucru...

Noi credem în cea ce inițiem. Și credința noastră mare e cinstită... Înțelegi, prietene Tolan? E cinstită, deci utilă în viitor. Fiindcă nu urmărim de căt binele.

Cu aceeași prietenie veche.. Oradea, 5 Octombrie 1935

Gh. Samarineanu

DAR ASTA?

Azi săptămâna, cu prilejul demonstrației celor 30 de mii de foști luptători maghiari aduși la Budapesta de „ziua iredentei arădane”, a fost la cazarma „Franz Josef” o întâlnire așa-zisă camaraderescă a foștilor ofițeri și reangajați ai reg. I honvezi. În lista din „Magyarság” dela 8. X. a participanților e un nume nostim: colonelul Dereano.

O lămurire

Ziarul „Universul” a publicat Vineri sub titlul acesta următoarele:

„În discursul rostit la întrunirea dela Gherla, d. Al. Vaida Voevod, vorbind despre eventualitatea încheierii unui pact româno-sovietic, a întrebat conducerea „Ligii Antirevizioniste”: „Dacă socotește că primejdia ungurească este mai mare la granița de Vest decât cea rusească la granița de Est, astăzi când e vorba că se pregătește un tratat prin care în caz de război să se permită trecerea trupelor rusești prin Bucovina.”

Reproducând acum câteva zile interpelarea adresată de d. George Brătianu ministrului nostru de externe asupra aceleiași chestiuni, „Universul” și-a exprimat convingerea că nu va întârzia lămurirea oficială spre a se pune capăt știrilor de tot felul pornite de căva timp din izvoare misterioase și tendențioase. Peste câteva zile d. Titulescu se va înapoia în țară, și nu ne îndoiim că d-sa nu va lăsa fără răspuns nici intervenția d-lui George Brătianu, nici îngrijorările d-lui Vaida. Până atunci însă, noi nu ne putem face nici ecoul nici interpretul unor știri pe cari actualmente nu le putem controla, și cari n'au nici-o bază de seriozitate întrucât nimeni nu poate afirma nici de unde pornesc și nici pe ce se întemeiază. „Universul”, în toată activitatea lui și în toate chestiunile, nu s'a inspirat decât din realitatea faptelor, și cel mai riguros control al informațiilor sale i-a fost totdeauna călăuză. Cu atât mai mult se va menține pe această linie de conduită când e vorba de interesele mari internaționale ale țării.

Cât privește atitudinea „Ligii Antirevizioniste”, conducerea acestei mari organizații naționale poate da următorul răspuns d-lui Vaida: Pentru „Liga Antirevizionistă”, frontiera de Vest ca și

cea de Est și ca toate frontierele țării sunt și trebuie să rămâie pentru eternitate întregibile. „Liga Antirevizionistă” este antirevizionistă pentru orice frontieră românească, fiindcă aceste definitive frontiere reprezintă minimumul dreptate pentru națiunea noastră, și oricine ar cuteza, din orice parte, să încerce o schimbare a patrimoniului nostru național, va întâmpina rezistență energetică a armatei române zidul de granit al întregului popor românesc. La această veghează „Liga Antirevizionistă” și conducerea ei nu încetează de a chema pe toți, și pe ales pe cărmuitorii noștri, la datorie, tocmai spre a se apăra orice suiprindere din orice parte.

Dar, „Liga Antirevizionistă” nu poate totuși neglija pe cel colul real, actual și decît atât mai grav, pe care-l reprezintă astăzi iredenta și revisionismul maghiar. Atenție la toate frontierele țării, „Liga Antirevizionistă” e azi mai atentă la frontiera de Vest, fiindcă dincolo de această graniță fierb patimile, dincolo de această graniță se pun cale asasinatelor și tot dincolo de această graniță se chelesc zeci și sute de milioane și se întrebunțează minciuna întriga și calomniile pentru șelarea opinei publice mondiale împotriva României și existenței ei ca Stat unitar național.

Iată de ce, în așteptarea muririlor oficiale, care de cur vor veni, în ce privește eventualitatea încheierii pactului militar cu Rusia Sovietică, „Universul” și „Liga Antirevizionistă” rămân mai departe pe linia lor de conduită tradițională: apărarea intereselor românești, a tuturor intereselor românești, cu seriozitate și căldura patriotice a lui lor, ferite însă de gânduri sau întrigi politice întemeiate pe exactitatea informațiilor în toate direcțiile.

Schimbările la față ale unui rothermeriș

În presa budapestană s'a întâmplat deunăzi un eveniment: directorul ziarului „Az Est”, bătrânul Salusinszki, a trecut dela religia evreiască la nu știu care dintre cele trei religii ungurești.

În legătură cu „evenimentul” acesta, publicația arădană „Kimondom” destăinuie în nr. al 20-lea apărut acum, că noul creștin unguresc, născut în Țara Moșilor, unde a învățat în copilărie limba românească, și-a început la Budapesta cariera gazetărească redactând acum 30 de ani ziarul românesc „Adevărul”, organul socialiștilor români din Ungaria. După dispariția acestei gazete a ajuns la obscura gazetă de șan-

taj „Független Magyarorszag” și mai apoi s'a pomenit director la „Az Est”, unde duce mai furibundă campanie antirevizionistă, înjurând mereu spune „Kimondom” — „nașterea ai cărei muncitori acum 30 de ani abonau ziarului său și li asigurau nu mai pâine ci și cozonaci”. noua sa ipostază, ca director la „Az Est” și luptător revoluționar, Salusinszky a fost dintre promotorii acțiunii rothermeriste, și în plus al cercării de-a aduce pe trupele unguresc pe fiul lordului neam evreiesc Rothermer, scrinteală care a eşuat pricina împotrivrării energice contelui Apponyi.

Tot românul de bine cetește ziarul

„Ziua iredentei arădane“

— Turbatele demonstrații antiromânești dela 6 Octombrie ale iredentei maghiare —

Azi săptămâna, după cum am menționat în numărul nostru trecut, s-a făcut în toată Ungaria demonstrații antiromânești, sub pretextul că se comemorează genocidiușii executati la Arad în porunca împăratului Franz Josef.

Ziua aceasta, 6 Octombrie, a fost declarată de guvernul Gömbös în lege zi națională de doliu, obligatorie pentru țara întreagă, iar presa și iredenta au botezat-o „ziua iredentei arădane“, ca să înțeleagă că Ungaria n'are nimic cu Austria care a spânzurat comandanții rășcoalei koșutiste, numai cu România, cu Aradul rămânesc. Demonstrațiile ne-au vizitat numai pe noi, ca de altădată în toți anii de când e legiferată ziua aceasta de doliu.

Demonstrațiile dela Budapesta

În capitala Ungariei s'au ținut demonstrații la toate bisericile, apoi s'au făcut demonstrații antiromânești următoarele organizații: asociația „arădanilor și bănășenilor“, asociația națională a studenților, asociația steagurilor iredentiste a batalului Urmanczy și asociația luptătorilor.

Asociația „arădanilor și bănășenilor“ a ținut o adunare la Academia maghiară, sub președinția omului deputat Urban, care a vorbit despre granița „blestemată“ care să vină în pelerinaj la locurile unde-au fost executați la Arad rășcoștii. A vorbit apoi faimosul avocat Tiberiu Eckhardt, călăul rășcoșilor, și pe urmă fostul ministru de finanțe Hegedus, care a vorbit că va face o piesă de teatru aducând pe scenă pe „marșalul“ dela Arad, și a spus că în ziua de 6 Octombrie e „cea mai importantă dată din istoria lumii“, deoarece faptul că Görgei n'a demarșat la Șiria (asta s'a n'ombrat în altă zi și n'altă lună, în zilele Hegedus!) în mâinile rășcoșilor lui Franz Josef ci n'au fost oastele Țarului rusesc, s'a dat între Habsburgi și Rșcoșii lupta care a dus la atenuarea Seraievo.

Demonstrații dela Academie s'au dus apoi la statuile iredentiste, apoi s'au întrunit în Piața Libertății, ca să se punze statuia „Ardealului“ în picioare. Studenții au mers în corpore la biserică și de-acolo la statuile iredentiste, unde un dirijor cu numele românesc, Victor Vász, a condus corurile studențești cari cântă imnuri iredentiste, iar profesor universitar a vorbit contra dictaturilor personale, îndemnând ungrumii să nu se inspire din hotare ci din lupta pentru libertate a koșutiștilor.

Principala a acestor demonstrații au fost manifestațiile luptătorilor. S'au adunat la Budapesta 30 de mii de foști combatanți, și au manifestat în fața „mormântului eroului“ (spre deosebire de al celorlalte țări, eroul

Ungariei nu e necunoscut și nici nu i se zice astfel, fiindcă l-au identificat pe deplin, ca nu cumva să se întâmple să nu fie maghiar); au depus pe mormântul eroului 188 de cununi, și s'au închinat 200 de steaguri. Au ținut cuvântări iredentiste în fața mormântului eroului maghiar președintele cu nume de hoț al foștilor luptători, contele Takács-Tolvaj, și ministrul de industrie Bornemisza care a spus (cităm după „Bud. Hirlep“ din 8 crt.):

„Contractul de sânge din tranșee ne obligă pentru toată viața. Dându-ne azi din nou mâna, să ne pregătim cu credință, cu statornicie și cu înflăcărare pentru învierea maghiară... Ungurimea aceasta, care e un pumn de oameni în marea de popoare a Europei, nu se va putea feri decât dacă cultivă spiritul foștilor combatanți și privește 'napoi cu mândrie la faptele de vitejie ale soldatului ungru.“

Demonstrația dela mormântul eroului a avut și o parte mondenă, ca să-i zicem astfel. Foștii luptători din lumea nemeșească au venit cu automobile de cursă.

După demonstrația aceasta, foștii combatanți au defilat prin oraș și s'au prezentat regentului Horthy.

In celelalte orașe

Ca zi de doliu obligatorie pentru toată țara, „ziua iredentei

arădane“ a fost prăznuită în tot raiul hortist prin parastase și prin adunări.

În mai multe orașe și sate s'au inaugurat steaguri iredentiste de ale asociației canibalului Urmanczy Nándor. (Steagurile acestea se chiamă „steaguri cu moaștele patriei“, fiindcă se pune sub postamentul lor pământ din toate județele „răpite“, ceea ce de sigur e o imposibilitate și prin urmare o minciună, un fals; în semn de doliu, „până la ziua învierii“, drapelul se ridică numai la jumătatea prăjini; de adăugat apoi, că steagurile acestea sunt o groază a tineretului, deoarece nevrăstnicii obligați prin legea condamnării pentru șperțuri Haller să facă „sport militar“, trebuie să stea de gardă în fața lor pe ger, pe ploaie, pe arșiță.)

Între altele s'au inaugurat azi săptămâna steaguri de-acestea „cu moaște“ la Strigoniu, la Gödöllő, la Pécs, la Gádos, la Királyszabadja, la Sátorajauhely. În această din urmă localitate s'a inaugurat și o statuie a lui Rákóczy, iar la Gödöllő și-o statuie a generalului koșutist executat la Arad Török Ignác.

La Nagykanizsa a fost o ștafetă „pioasă“ cu biciclete. „Pioasa“, demonstrație s'a sfârșit cu moartea unei calfe de brutar, care a căzut depe bicicletă și-a sucombat imediat.

Se 'ncearcă să se aducă teatrului maghiar din Cluj 30 de milioane de lei din Ungaria

Ziarul clujean „Független Ujság“ a făcut în numărul de-acum săptămâna o destăinuire ciudată, rămasă până azi nesemnaltă în presa noastră.

E vorba de un ajutor din Ungaria în sumă de 30 de milioane de lei (un milion de pengő), ce se 'ncearcă să s'aducă la Cluj pe seama teatrului maghiar, sub cuvânt că i-ar fi fost lăsată suma aceasta prin testament de văduva din Ungaria a unui moșier bihorean, a lui Iosif Bölönyi.

Numita defunctă a lăsat prin testament un milion de pengő „Teatrului Național“. Așa, fără nicio specificare. Și „Független Ujság“ spune, că se dă acum la Budapesta o luptă mare în jurul testamentului, și că presa budapestană face propagandă ca să se dea milionul de pengő teatrului unguresc din Cluj, deoarece cu toate că nu e specificat în testament căruia „Teatrului Național“ i-a fost lăsat, s'ar înțelege dela sine că e vorba de cel maghiar din Cluj, fiindcă cu acela a avut de lucru soțul răposatei.

Ca să justifice planul acesta al celor dela Budapesta, gazeta clujeană publică un articol de amintiri despre Iosif Bölönyi al fostului director de teatru ungu-

resc din Cluj Eugen Janovics, în care se arată că Bölönyi a fost în două rânduri, în ultimele două decenii ale veacului trecut, administrator al teatrului maghiar dela Cluj, numit pe-atunci „Teatru Național“, și că plecând apoi scârbit din fruntea teatrului, s'a mutat în Bihor, unde și-a continuat legăturile cu teatrul petrecând prin preajma artiștilor din Orade.

Asta-i povestea. O simplă poveste fără nicio putere juridică, fiindcă chiar dacă văduva lui Bölönyi nu s'a gândit la artiștele dela Orade sau de aiurea ale răposatului său soț, ci la cele dela „Teatrul Național“ din Cluj, în lipsa unei specificări milionul testat nu poate fi importat la niciun teatru dela noi.

De altfel ar fi fost bine să ni se spună și data la care a murit această doamnă Bölönyi. Ca să se vadă mai bine legătura dintre ajutorul acesta budapestan ce se încearcă să se deie teatrului maghiar dela Cluj și dintre apelul ce-l făcea astă iarnă fostul prim-ministru Bethlen, ca odată cu mai marea atenție ce trebuie s'o dea Ungaria ungrilor din statele succesoare sub pretextul pactului dunărean, să se 'nceapă în Ungaria colecte pentru subvenționarea „instituțiilor“ ungurești din statele succesorale.

Faceți dreptate românilor obidiți din ținutul Săvârșinului!

— Așteptăm o anchetare severă a modului cum a eludat legea agrară groful absenteist Hunyady —

Nu știm ce măsuri se vor lua în urma anchetei făcute de Legiunea de jandarmi prin d-nul căpitan N. Popescu în chestia samavolnicilor din pașalâcul Săvârșin. Suntem convinși, că d. anchetator a rămas adânc impresionat și surprins de lucrurile ce s'au săvârșit și se săvârșesc în această regiune de câtră zbirii de ieri și de azi. A putut vedea cu scârbă fapte nelegiuite ce se petrec după aproape 16 ani dela unire.

Nu suntem profeți. Ne e teamă însă, că nu se va face nimic pentru liniștirea satelor și pentru suprimarea neastâmpărăților căldi din pusta Gobi, fiindcă cunoaștem bine firma Hunyady, care este o a doua Skoda.

Dână când nu se va face o operație radicală în chestia mușmalizării averii, nu se va putea ajunge la vindecarea completă, pentru că acum sau mai târziu boala va erumpe cu și mai mare furie. Rădăcina răului și a boalei trebuie căutată nu în braconajul sămbriașilor contelui budapestan ci în eludarea reformei agrare, care a nedreptățit satele române din jurul imensei moșii a grofului Hunyady, transformată pentru eludarea legii în societatea așa-zisă „Corvin“, și a frustat statul român cu milioane prin niște români fără conștiință.

Dreptatea s'ar reabilita dacă s'ar face o anchetă severă asupra trecutului moșiei atât de miraculoase a grofului Hunyady, sosit dela Budapesta pentru vânatoare în averea altuia. (Cum de mai vine să-și vadă averea care nu o mai are? Căci, vorba vine, averea e a „Corvinului“. Ori poate vine să o bocească ca jidovii la rămășițele templului lui Solomon din Ierusalim?)

Să se facă o anchetă severă și imparțială, și se va descoperi cu tristețe, că din pricina învârtelilor contelui budapestan, comunelor Troaș, Temeșești, Săvârșin, Cuiăș, Toc, Săliște Petriș, Corbești, Roșia ș. a, nu li s'a schimbat întru nimic situația prin reforma agrară.

Locuitorii acestor nenorocite comune n'au unde-și pășuna vitele decât numai pe margini de șanțuri, sau sunt siliți a și le ținea întreaga vară în grajduri, legate de iesle de sbiară de foame. Statul român a dat ce a putut. Pentru că s'a dat numai dela stat, iar moșia grofului absenteist Hunyady se mai păstrează? Să se caute cu scrupulozitate care sunt cauzele acestei suveranități! Și veți vedea cum se vor descoperi șobolanii cari au muncit la întuneric, grămădindu-și averi fabuloase în dauna românului prost și năntâng.

Ătragem de pe acuma atențiunea d-nilor — Doamne pune-ți mila! — cari vor avea curajul de a descoperi tainele blăstămațiilor, ilegalităților, comise cu frauda moșiei grofului Hunyady, să aibă curajul soldatului ce

luptă în front și deșteptăciunea soldatului care patrulează, că de nu, se vor trezi în Honolulu, fiindcă moșia aceea-i fermecată și păzită ziua și noaptea de nemurăriți Cerberi, încât nu e exclus nici aceea ca să fie dați bunului luntraș Caron, pentru a-i face inofensivi, trecându-i în lună.

E azi obiect de generală discuție războiul. Nu ne punem în trebarea, oare așa se pregătesc spiritele pentru ziua unei eventuale primejdii; ci întrebăm: Credeți oare că groful Hunyady ori a sa societate „Corvin“, cu șobolanii ei, va prinde arma să-și apere moșia? Dacă ar fi vorba de cerbi și de țapi, da!

Nu! va contribui chiar la stărpirea noastră! Atunci petruce atâta nedreptate românului în țara lui?

Scriu cu toată competența, ca unul ce-mi iubesc patria, făcându-mi contribuția în vara critică a anului 1919 și punând și eu o mică cărămidă la mărețul palat al României întregite, și dacă țara va cere brațe, la caz de nevoie voi schimba cădelnița în grenadă și reverenda în vitejescul costum de soldat, făcându-mi datoria sfântă de cetățean.

Cred că am motiv să fiu revoltat în sufletul meu, și-l are tot românul în a cărui inimă mai palpăta dragostea de neam și de țară, ca să se revolte în fața celor ce le-am relatat prin coloanele acestui românesc ziar.

Pogorâți-vă în inima poporului, ca să-i cunoașteți durerile.

Dacă avem dreptate, dați-ne-o fără teamă.

Dacă simțiți românește, umbriți-ne cu legi românești!

Nu ne lăsați pradă hortiștilor din Budapesta și șobolanilor lor din societatea de comuflaj ce-și zice „Corvin“.

Cu curaj la isbândă!

Lupești, la 29 Sept. 1935.

Ioan Tomușia
inv. preot

Inc'o viperă

La demonstrațiile antiromânești dela Budapesta făcute azi săptămâna de asociația „arădanilor și bănășenilor“, s'a ilustrat între alții (e arătat de mai toate ziarele budapestane din 8 Oct.) un anume Fischer Aladár.

De sigur că nu e vorba de d. Fischer Aladár, directorul iredentistului liceu romano-catolic din Arad, pentru că nu se poate presupune atâta inconștiență la un director de școală, chiar dacă d-sa a patronat la școala sa conjurații ajunse și în fața Curții Marțiale.

E de sigur altcineva, tot de aici, tot cu legături aici. Autoritățile respective să-l identifice.

Din țânțar armăsar

— Ce i s'a 'ntâmplat la Belini „episcopului“ englezesc Hall?

Acum trei săptămâni am arătat că se face prin presa budapestană o scandaloasă afacere antiromânească pe chestia pășaniei ce-ar fi avut-o cu șeful postului de jandarmi din Belini „episcopul“ englezesc Hall, care a venit în Săcuime să ancheteze tratamentul ce-l au în România săcuii unitarieni. „Episcopul“ englez a stat în Săcuime două săptămâni, s'a dus apoi — spuneau gazetele budapestane — la București, ca să intervină personal la guvern în contra stărilor de lucruri ce le-ar fi constat, și apoi s'a întors în Săcuime ca să raporteze despre succesele avute, adică să-și primească mulțămia. A venit astfel în satul Belini, unde a fost purtat în triumf până la biserică, într'o trăsură încununată cu flori. Șeful de post de jandarmi din comună, fiindcă i s'a părut că florile au fost aranjate astfel ca să 'nchipuiească tricolorul unguresc, a avut imperțința să oprească alaiul, ca să legitimeze pe oaspele englez, și s'a finut de capul lui până în biserică, Revoltat, „episcopul“ a plecat imediat din comună, luând drumul Budapestei.

Un episcop care e numai preot

Așa au glăsuț gazetele budapestane.

Peste câteva zile apoi, când „episcopul“ a ajuns la Budapesta, aceleași gazete au anunțat: „A sosit la Budapesta preotul englez Hall, care...“ așa și pe dincolo.

Relatând despre minciunile ce le-a debitat presa budapestană în legătură cu „cazul“ dela Belini, am subliniat și această falsificare a calității oaspelui englez; adică cum a fost făcut de presa Budapestei episcop, pentruca să pară purlarea șefului de post de jandarmi valah și mai barbară.

Ce a stabilit ancheta

Acum aflăm dintr'o corespondență din Sf. Gheorghe a n-rului dela 9 Octombrie al ziarului „Universul“, că Siguranța generală a ordonat o anchetă relativ la „cazul“ dela Belini, și că s'au stabilit cu matorii, dintre cari mulți sunt cunoscuți ca 'nflăcărași iredențiști, următoarele:

Oaspele englez a avut în sat o primire impunătoare. L-a salutat la intrarea în sat însuși notarul român al comunei, d. G. Birș. A oficiat apoi o slujbă la biserică, fără să fie stingherit nici până aci și nici aci de nimeni în niciun fel. După slujbă a urmat la casa parohială un ospăț, la care preotul a adunat pe toți iredențiștii din împrejurimi. Șeful postului de jandarmi, fiind informat că o mașină împodobită cu flori în colorile maghiare se află în

curtea preotului, s'a dus acolo, și constatând că e adevărat, a invitat pe șofer să înlăture florile. Întrucât vizita nu fusese anunțată oficial, șeful postului a intrat apoi în casa parohială, unde i s'au pus la dispoziție, după o solicitare politicoasă, actele musafirilor; șeful de post le-a cercetat, apoi a părăsit casa parohială, iar oaspeții și-au continuat nestingheriți petrecerea.

Cine a născocit minciuna instigatoare

Așa s'au petrecut deci faptele. Toată povestea cu legitimețea pe drumul triumfal spre biserică și-apoi în biserică, e o născocire blestemată. Dar nu a presei budapestane. Ca și 'n alte rânduri, minciuna instigatoare au fabricat-o iredențiștii din presa maghiară dela noi, în cazul de față din redacția faimosul „Brassoi Lapok“. Ancheta a constatat că minciuna s'a publicat întâi în gazeta aceasta iredentistă dela Brașov, și a fost transmisă de redacția brașoveană la Budapesta, fiind apoi difuzată de

postul unguresc de radio și de presa budapestană.

Așteptăm sancțiunile

Constatarea aceasta nu poate rămânea fără urmă. Fiindcă minciuna a fost lansată de iredenta ungurească și în țările apusene și ne vom pomeni cu ea reeditată în numărul de luna aceasta al publicațiilor germane, franceze, englezești și italiene ale Ligii Revizioniste, e necesar să se arate și străinătății care-i adevărul. Dar și mai tare e necesar să se aplice iredențiștilor din redacția brașoveană sancțiunile cele mai aspre. Așteptăm dela parchetul din Brașov să inhațe imedat de guler pe năbădăioșii jupânului Kahana, iar dela ministerul de interne și dela cel de comunicații să izgonească din redacția iredentistă pe toți cetățenii maghiari, să urmărească deaproape faptele celor cu cetățenie, și să anuleze permisul de liberă circulație pe c. f. r. al celor cari nu se împacă cu stăpânirea românească.

NĂRAYUL DIN FIRE...

Nărayul din fire n'are leuire, zice proverbul.

Și-i adevărată vorba asta mai cu seamă în ce-i privește pe vecinii noștri de peste Tisa, și mai cu seamă în ce le privește falsificările. S'au nărayit așa de mult acești oameni cu falsificarea, încât e minune curată să-i prinzi spunând adevărul. Falsifică și cu scop și fără scop, și din calcul și din simplă prostie.

Bunaoară:

În n-rul dela 3 Oct. al gazetei „Uj Magyarság“ s'a publicat în rubrica ciudățeniilor următoarea telegramă:

„A fost român împăratul Teodosie al Abisiniei?”

„Ni se anunță din București: Ziarul „Universul“ publică o interesantă reprivire istorică, după care împăratul abisinian Teodosie al II-lea a fost de origine românească. Teodosie n'a fost altul decât prințul Teodor Ghica, care a emigrat de tânăr în Abisinia, apoi și-a sfârșit viața ca împărat al împăraților în anul 1864, într'un război cu englezii“.

Cazul la care se referă corespondentul gazetei budapestane e cunoscut cetitorilor noștri. E vorba nu de Teodosie ci de Teodor al II-lea, și nu de un prinț Teodor Ghica, ci de fiul unui slujitor al fatălui lui Ion Ghica. Ghiculeștii n'au cu tronul Abisiniei nimic alta comun decât că împăratul Teodor al II-lea s'a născut pe moșia lor, dintr'un slujitor român și-o slujitoare grecoaică a familiei Ghica, și că scriitorul Ion Ghica, fostul guvernator al Samosu-

lui, a păstrat legăturile cu România ale lui Teodor pe seama posterității, printr'o scrisoare a sa către Vasile Alexandri.

Scrisoarea lui Ghica a fost reproducă deunăzi în „Universul“. Și corespondentul lui „Uj Magyarság“ sau nu și-a dat nicio osteneală s'o cetească, ci a celit numai câteva rânduri de ici-colo, sau nu știe o iotă românește.

Și 'ntr'un caz și în altul, presa budapestană s'a calificat prin corespondența de mai sus mai bine decât prin orice. Se dovedește că corespondenții ce-i are 'n România sunt sau din cale afară de superficiali, sau nu știu românește o iotă, și scriu la minciuni după cum îi taie capul, fără să caute cât de cât să se informeze.

În cazul de care ne ocupăm, minciuna corespondentului lui „Uj Magyarság“ nu ni-a făcut decât bine. E o minciună pe care o poți pune la punct în două, trei cuvinte, și pentru totdeauna. Dar corespondenții din România ai presei budapestane nu mint decât arareori în chipul acesta. De obicei, și-aproape 'ntotdeauna, mint instigând. Instigând într'un chip ce nu merită discuție, fiindcă dânșii doar atâtă așteaptă: să stai cu ei de vorbă despre minciuni referitoare la tratamentul ungarilor dela noi, la „decăderea“ dela noi sau la alte asemenea lucruri, pentruca la punerea ta la punct, să vină cu altă instigație, și mai mincinoasă, și mai perfidă

O oficină iredentistă a studenților unguri

Azi săptămâna, cu prilejul demonstrațiilor antiromânești ce le-au făcut la Budapesta de „ziua iredentistă a Aradului“, studenții unguri au răspândit niște manifeste prin cari cer să se înființeze cât mai de grabă pe lângă Universitățile maghiare un institut de studii referitoare la minoritățile din România, Iugoslavia și Cehoslovacia.

Se știe că au mai cerut acest lucru și-acum câteva luni, motivând necesitatea institutului cu

argumente iredentiste, d'n cari vedea că 'n loc să urmărească cercetare obiectivă a stării minorităților din statele succesorilor studenții unguri vor numai s'adun date pentru campania revizionistă.

De notat deasemenea că în memoriul lor de-atunci și în manifestele de-acum studenții unguri nu spun un singur cuvânt despre minoritățile din Ungaria. Acelea nu pot să intereseze pe cinstiții reprezentanți Ungariei noi.

Mizerie, mizerie, mizerie!

— Oratorii au arătat timp de patru ore în adunarea județeană de toamnă a Bichișului situația disperată a populației județului —

Așa-și intitulează „Békésmegeyi Hirlap“ din 29 Sept. crt. darea de seamă, publicată în fruntea paginii întâia în loc de articol de fond, a adunării dela 27 Sept. a consiliului județean al Bichișului (județ hortist depe granița românească, cu capitala la Giula).

Ceea ce s'arată că s'a spus vreme de patru ceasuri în acest consiliu, nu se putea intradevăr intitula decât așa. S'a arătat că i-a ajuns populației județului așa de tare cuțitul la os din pricina mizeriei obștești, încât doar prin minune va ajunge primăvara cu bine.

Să spicuiem însă din darea de seamă a adunării:

„Consilierul Gh. Tóth a arătat în legătură cu degenerarea stăsanitare, că muncitorii adună depe piețe cojile și aruncăturile, deoarece n'au pe ce să-și cumpere de mâncare. Declarația aceasta a stârnit mare zgomot în sală“.

„A descris apoi situația muncitorilor dela țară și mizeria în care se zbat“.

„Andrei Szobek s'a ocupat de situația grea și de mizeria meseriașilor, amintind că muncitorii specialiștii nu câștigă pe an decât abia 40—50 de pengő (1200—1500 de lei)“.

„Josif Bányász s'a ocupat de influența demoralizatoare a „muncii de foame“. (Așa-i zice în Ungaria asistenței șomerilor; se dă celor fără lucru ajutor sub forma unei sâmbrii de mizerie pentru o muncă publică, — n. tr.) Trebuie căutată altă soluție — a spus mai departe Bányász — **căci nu se poate invoca mereu că suntem fără mutilată. (Sic!)** Noi muncitorii avem dreptul să credem că „munca de foame“, servește scopuri de corupere“.

„S'a iscat nouă furtună, continuă „Békésmegeyi Hirlap“, când oratorul a declarat că demonstrațiile făcute de muncitori ca să ceară de lucru, sunt socotite de autorități răzvrătire“.

Mai departe:

„Preotul protestant Bela Gönczy din Vesztő a arătat mizeria de nedescris în care se zbat mii

de oameni în județ. A cerut se 'nceapă încă 'n toamnă lucrurile publice. **Trebuie tăcut roșii bani de oriunde, pentru muncitorimea nu mai bini să flămânzească până primăvară“.** (Sublinierea e gazetei din Giula).

„Josif Metz a arătat că nu mai plângerile muncitorimii sunt motivate, ci se plâng cu deosebire și alte pături cetățenești. **Pela primăvară vor fi avizați micii gospodari ca să li se dea ajutor de foame“.**

Spicuri din rapoartele subprefectului

În continuare la darea de seamă a adunării. consiliului județean gazeta din Giula publică textul raportului prezintat de subprefect adunării despre situația județului.

Se arată pe categorii că fiecărui areal, fiecare bransă a dus ultimul trimestru din rău în rău. La capitolul brutarilor se arată că lumea nu mai cumpără frânzele și pâine dela brutării fiindcă au devenit un lux ce și-l poate permite. La capitolul frizerilor se spune că a ajuns la trei lei (10 fileri). La capitolul comerțului: „Depresiunea fine de ani de zile a vieții comerciale din județ, a atins anul acesta proporții catastrofale. Mulțimi din cale afară de din publicul consumator nu pot să-și cumpere nici cele mai necesare haine, comestibile și alimente“.

SE PUNE CEVA LA CALE

Ungurii și ungarizații patriaii din Slovacia și tenia la Budapesta sunt mare fierbere. Au fost să uneltească iarăși Dovadă că în luna aceasta au fost convocați la mai puține de trei întâlniri (9 Octombrie, 16 Octombrie și 23 Octombrie) anume nu pe societățile regionale ca'n trecut, ci la olaltă, din toate părțile Slovaciei și Ruteniei.

Războiul italo-abisinian

— Situația după o săptămână și jumătate de lupte cumplite. Cea- laltă situație: depe frontul englez al sancțiunilor geneveze —

după o săptămână și jumătate când s'a pornit din amândouă părțile italiene vecine cu Abisinia din Somalia italiană și din partea ofensiva cămășilor negre lui Mussolini în contra pieci- negre ale negusului, lumea a să nu mai înțeleagă aproape nimic din ceea ce se întâmplă în Abisinia. Fiindcă războiul se dă numai între oștile duș- manice și între agențiile de știri, între ziare. Și la noi și în alte țări, știrile se bat cap în cap după ziare și după agenții. Acțiunile și agențiile telegrafice se știu sau cu evrei aproape că nu mai aduc de-o săptămână și știri din sursă englezească și ofensive abisiene și de-

spre nfrângeri sau învături de oști italiene, iar gazetele de dreapta publică numai știri din isvor italian, cari firește sunt deasemenea părtinitoare.

Noi, fiindcă înțelegem să fim în toate privințele gazetă documentară, căci înainte de interesul oricui avem de luat în seamă interesul românesc, care nu poate fi slușit decât prin obiectivitate, vom ține cumpăna dreaptă.

Spațiul prea răstrâns nu ne îngăduie vorba lungă ce și-o pot permite gazetele zilnice. Vom compensa însă pe cetitori, și acum și în viitor, cu recapitulări de folos și cu unele informații cari multora dintre cetitorii români nu le sunt cunoscute.

leii, făcând în calea lor gropi și acoperindu-le.

Pe frontul Acsum—Adua—Adigrat

La mieznoapte armata italiană a generalului De Bono, pus anume comandant al acestui front fiindcă a luptat la 1896 ca sublocotenent în armata înfrântă de abisinieni la Adua, a pornit înaintarea acoperită de marșuri cumplite ale avioanelor. S'a bombardat aproape fiecare poziție înainte de-a porni asaltul celelalte oști, pentruca să se bage groază în abisinieni, cari n'au mai pomenit până aci avioane. Trupele italiene au ajuns astfel încă a doua zi, Vineri, aproape de Adua. În vreme ce escadrila „Desperata” a bombardat Adua de aproape a șters-o depe fața pământului, oștile abisiene au opus pe munții din fața Aduiei rezistență cu adevărat uimitoare, în lupte piept la piept. Vineri pela amiază ras Seium a comandat retragerea, lăsând ca acoperire o parte a armatei, care a rezistat până Duminică dimineața. Duminică în zori teatrul luptelor s'a mutat în Adua, și a ținut lupta desperată pe străzile Aduiei până la amiază. Căderea Aduiei a fost sărbătorită în Italia cu o bucurie delirantă. S'a crezut că învingerea aceasta va fi într-o câțiva săptămâni. S'a dovedit însă că abia foarte puțină armată abisiniană a luptat pe această parte a frontului, și că oastea lui Seium s'a retras în bună ordine și fără pierderi mari în spatele Aduiei.

Mai înainte de a cădea Adua, a căzut ieri săptămâna orașul Adigrat, iar Luni au venit zvonuri ce nu s'au adeverit însă despre căderea orașului Acsum.

S'a dovedit că în vreme ce grosul oastei lui Seium s'a retras în spatele Aduiei, alte oști ale lui au ținut foarte vitejește piept la Adigrat și Acsum, și anume pentrucă soarta Aduiei depinde de muntele la răsărit de ea din apropierea Adigratului (3000 m.), și și mai mult de Acsum, de unde italienii pot fi loviți la Adua nu numai din coaste ci și din spate. La Adigrat s'au dat lupte crâncene, iar a doua zi după căderea Aduiei a fost recucerit de abisinieni. La Acsum s'au dat lupte aproape o săptămână întreagă. Fiindcă italienii n'au mai înaintat dela Adua în jos decât vreo 15 km., s'a afirmat că s'a ncheiat întâia parte a ofensivei, și că se va face o oarecare pauză pentru întărirea pozițiilor cucerite și pentru asigurarea alimentării cu apă, înainte de-a porni mai departe. În realitate însă întâia parte a ofensivei nu e terminată până nu se asigură Adua — și se pare că nu e încă asigurată — depe partea Adigratului și mai cu seamă a orașului Acsum, care fiind la apus de Adua, e un

punct cu-atât mai primejdios, cu cât ar urma ca dela Adua o coloană italiană s'o ia către mieznoapte-apus ca să n'cunjure lacul Ṭana. Înaintarea italiană pe frontul acesta nordic s'a făcut în formă de ic tăiat la cap, strâmtându-se frontul și sprijinindu-se pe trei puncte (Acsum, Adua, Adigrat), cari n'au la dreapta și la stânga acoperire. Astfel în vreme ce la mijlocul părții nordice a graniței eritreene italienii s'au scoborit în jos până la aceste trei orașe, la dreapta și la stânga frontului abisinienii sunt tot în apropierea graniței, așa că o legiune a morții, de vreo 20 de mii de oameni, a putut să năvălească în Eritreea și să înainteze 70 de km. pe pământ italian, ca să n'vâle armata italiană, iar unele triburi de indigeni din Eritreea au putut să dezerteze la abisinieni. A venit zvon și despre o răscoală a unui trib din Eritreea, și dovadă că a fost ceva, e că s'a dat o desmințire italiană în care se spune că o ceată ce n'cercase să s'agite a fost imprăștiată. Despre legiunea morții care a năvălit în Eritreea, a venit la mijlocul acestei săptămâni zvon că a fost înconjurată de italieni, închizându-i-se întoarcerea în Abisinia

Greutățile armatei italiene

Dacă trecerea lui Hanibal peste Alpi a rămas un caz unic în istoria militară, războiul de acum al Italiei va fi al doilea.

Oștile italiene au de luptat cu piedeci cum nu s'au mai pomenit în niciun război, puse în calea lor de ciudățeniile naturii.

Pe frontul dela mieznoapte-răsărit, dacă vor isbuti să treacă de muntele Mosa-Ali, le așteaptă un drum către Diredava și către linia ferată Addis-Abeba—Jibuti, peste o zonă de munți uriași cari sunt numai piatră stearpă, fără drumuri de vehicule, fără apă, cale de sute de kilometri. Puținele drumuri ce sunt ici-colo, trec printre munți uriași, drepti ca perețele.

Pe frontul de mieznoapte, după ce se va trece de locurile locuite aici-colo unde sunt acum bășilele, vine același fel de teren, cu piatră stearpă, cu înălțimi uriașe, fără strop de apă.

La nord, fiindcă e probabil că armata italiană nu va face în direcția Ṭana decât recunoașterii, ar urma să se continue înaintarea spre mieznoapte-răsărit, către Makale, cu direcția Magdala-Desie Addis-Abeba, și Desie—Diredava (mijlocul liniei ferate). Până la Makale sunt dela Adua 100 de kilometri (încă odată cât dela granița la Adua), și terenul e mult mai primejdios decât până la Adua. La granița italienii erau la o înălțime de 1000 de metri, au urcat în apropierea graniței la 1500 m., și s'au menținut până la Adua la înălțimi între 1800-

2000 de metri. Dela Adua înainte vin înălțimi abrupte de circa 2000 de m., până se ajunge la valea Veri, care-i numai la 1000 m. înălțime, și apoi imediat vine un suș abrupt de 2000 de metri (Ghelebda) și iar un scoboriș la 1500, cu un și mai pieziș suș de 2300 de metri (pasul Abaro), de unde apoi podișul e 2000 de metri, cu o scoborire la 1500 m. în valea Sulo, și cu un suș prețipit de 2040 de metri la Makale. Dupăcum se afirmă, rasul Seium și-a retras grosul oștilor la Ghelebda și în pasul Abaro, pela mijlocul distanței dintre Adua și Makale.

Descrierea aceasta a locurilor unde se vor da întâile lupte după reînceperea înaintării la sud de Adua, e numai un exemplu, și nu cel mai grător. Față de locurile cu înălțimi de 4000 km., cu rari drumuri printre munți sterpi ce-s drepti ca peretele, ceea ce-i așteaptă pe italieni îndată după Adua, nu e cel mai mare lucru.

Să adăugăm la aceasta că războiul trebuie terminat repede. Nu numai de frica sancțiunilor Ligii Națiunilor, ci din cauza ploilor ce vin la 15 Martie.

Cât pot cuceri italienii până încep torenții ploilor?

Toată chestia este: Dacă-i pot sau ba prinde pe abisinieni la un loc, ca să-i învingă cu avioanele. Deocamdată se constată că oștile negusului se feresc de asemenea luptă, căutând să-i țină pe italieni în hărțuială de guerilă, luptând în cete pentru fiecare palmă de pământ atăcată.

Ar mai fi o chestie, care ar determina repede soarta războiului. Aceasta depinde însă de atitudinea Ligii Națiunilor și a Angliei: lupta cu gaze. Pe care italienii n'au început-o încă, și desigur nici nu vor începe-o până la o provocare engleză prin intermediul Genevei.

Noua ofensivă italiană

Întâiele zile ale săptămânii a doua a războiului au fost folosite de italieni pentru întărirea pozițiilor ocupate și pentru recunoașterea aviatice. Lupte mari s'au dat numai la dreapta și la stânga de Adua, pentru ocuparea Acsumului și pentru recucerirea dela abisinieni a orașului Adigrat. Adigratul a căzut din nou în mâinile italienilor; pe frontul dela Acsum însă (aripa dreaptă a frontului italian, la apus de Adua) toate eforturile italiene au rămas zadarnice.

La mijlocul săptămânii frontul nordic se prezintă astfel:

Linia Adua-Adigrat (dela Adua la răsărit) în mâinile italienilor, cari au pus stăpânire pe toți munții mari dintre aceste orașe, întinzând frontul în linie dreaptă.

Dela Adua la apus, spre Acsum, frontul a rămas icuit de abisinieni. Vecinătatea apuseană a Aduiei era în mâinile abisinienilor, cari puteau amenința Adua din spate. Mai departe, spre apus, italienii erau iarăși înaintați, până la Acsum. Orașul acesta nu l-au

(Continuare în pagina VIII-a)

Situația pe fronturi

Trupele italiene, după hărțuiri începute la granița somalică și granița Eritreei la 1 Oct., și-au pus la 3 Oct. înaintarea pe fronturi de-odată: La mieznoapte, Somalia italiană în provinciile abisiene Uul-uul și Oga- la mieznoapte-răsărit dela Adua dinspre Somalia franceză graniței dintre Eritreea și Abisinia, peste muntele Mosa-Ali; la mieznoapte depela mijlocul Eritreei către Adua, unde a- de șters pata nfrângerii ce-a- în Italia dela abisinieni în 39 de ani.

oaste de circa 200 mii a prințului Seium, șeful provinciei din partea locului (Tigre), ajutat de oști ale generalului Voode (25 de mii) și ale altor căpetenii.

În capătul dela mieznoapte al graniței cu Eritreea (în vecinătatea Sudanului egiptean) aștepta o oaste a prințului Ajanu, întărită bine fiindcă se credea că italienii vor ataca pe acolo, ca s'ajungă la apa Takazze și să n'vâle Adua și-apoi lacul buclucas Ṭana, și să ia direcția Addis-Abeba. Mai jos, în calea acestui drum către Ṭana, acoperirea pe ras Ajanu și totodată pe ras Seium prințul Kasa (cu 50 de mii de oameni). În linie sud-estică dela Adua, la Magdala și Desie, acoperirea pe ras Seium și totodată pe cei depe frontul nord-estic dela Mosa-Ali o oaste mare a prințului moștenitor, de desuptul căruia, la răsărit, ținea drumul către Addis-Abeba oastea de 100 de mii dela Diredava, iar la apus oastea lui ras Imru.

Pe frontul de mieznoapte

Oastea italiană dela mieznoapte, de sub comanda generalului Grazziani, a pornit cu 60 de mii de oameni. Armata abisiniană din această parte are 350 de mii de oameni pentru apărarea Addis-Abebei dinspre valea Juba și dinspre afluentul acesteia Dava, și 250 de mii de oameni pentru apărarea drumului către Harar și către linia ferată Addis-Abeba—Jibuti, sub comanda generalului Hapte; fiindcă însă luptele ce se dau pe frontul sudic sunt mai ales lupte de guerilă, abisinienii nu și-au uzat mulți oameni.

Oștile italiene au cucerit în primele zile pe frontul acesta orașele Dolo și Jef (pe linia Juba), Uul-uul și Gherlogub. S'au dat lupte cumplite, mai cu seamă la Gherlogub și Dolo, de unde italienii au fost scoși în câteva rânduri. Au fost zvonuri și despre recucerirea orașului Jef. Armata italiană a bătut și aici puternic cu avioanele și cu tancurile. Pe frontul acesta abisinienii au prins patru tancuri, așa cum se prind

Forțele negusului

Oștile abisiene au așteptat pe italieni astfel:

La mieznoapte (pentru apărarea muntelui Mossa-Ali și a drumului la Diredava, unde-i centrul armatei care apără dinspre mieznoapte linia ferată Addis-Abeba—Jibuti) au fost așezate oștile lui Danakil (30 de mii), tari în lupte de guerilă, de hărțuială. Lupta se dă la înălțimi de aproape 4000 de metri, și fiindcă în mașinile de război și avioanele nu-s de folos, italienii n'au înaintat decât până la culmea muntelui. Știrile depe frontul acesta n'au adus toată săptămâna aproape nimic nou.

La mieznoapte, în partea de nord, a ținut frontul o vitează

Din lume și din țară

Uzinele englezești Vickers-Armstrong au fabricat un nou sistem de tun anti-aerian, cu mai multe trageri pe minut, care aruncă vertical la o înălțime de 14 kilometri obuze de 7 kilograme. Proiectilul explodează cu atâta putere, încât chiar dacă nu nimereste în avionul inamic, îl doboară la pământ.

Societatea canalului Suez nu se poate plânge că-i merge prost. Anul trecut — și era vreme de pace, fără trafic de război — canalului Suez războiului italo-abisinian sau pregătirile ce s-au făcut de astăzi în vederea acestui război — societatea a avut un venit curat de 522,185,915. 49 franci aur, din care s-au dat dividende acționarilor 71 la sută. Dividendul după acțiunile cu valoare nominală de 100 de franci a fost de 382.31 franci. Cei 32 de membri ai consiliului de administrație (21 francezi, 10 englezi, 1 olandez) au avut tantieme de 200.000 de franci, plus jetoanele de prezență și alte răscumpărări de cheltuieli.

Societatea și-a ținut acum, la 7 Oct., adunarea generală la Paris.

La viitoarea adunare generală va avea de ce să jubileze nu numai din cauza războiului italo-abisinian, ci și fiindcă acest război i-a dat un pretext ca să sporească taxele de transit de la 1 șiling la 3. Ci-că contribuie prin sporirea aceasta la scurta-rearea duratei războiului, — așa spunea deunăzi o telegramă londoneză.

Un gospodar francez din satul Valdor, regiunea Rouen, are un porc cum nu s'a mai văzut: cu coamă de pene în loc de păr.

Ministerul Italian de război a dat cu chirie pivnițele dela Roma făcute în contra atacurilor cu gaze asfixiante, ca să se aranjeze în ele baluri sau reprezentanții de cinematograf. De-o parte se realizează prin aceste închirieri un venit destul de însemnat, iar de altă parte se obișnuiește lumea cu adăposturile acestea subpământene.

Precum se știe, Anglia are în vreme de pace armată mercenară. Acum în urmă, ministerul englezesc de război a sporit solda mercenarilor din infanterie, de oarece înrolările au scăzut cu 30 de mii sub numărul fixat. S'a constatat că împușinarea înrolărilor în infanterie se datorește următoarelor trei cauze: instrucției prea severe, mecanicizării armatei și împușinării din această cauză a cavaleriei, care a fost în toate timpurile o armă atrăgătoare, și apoi sportului, care atrage tineri ce altfel și-ar fi găsit plăcerea în militarie.

Biograful miliardarilor americani, John K. Winkler, a dat acum

la iveală istoria familiei Du Pont din statul american Delavare, care e după arătările lui cea mai bogată astăzi dintre familiile din Statele-Unite, întrecându-l și pe Rockefeller și pe Morgan și pe Ford și pe Mellon și pe toți. Nici că începe în doială. Fiindcă fabricantul Du Pont e cel mai mare fabricant de muniții, iar industria aceasta nu s'a simțit niciodată de criza cumplită ce domnește de câțiva ani în viața industrială a Americii.

În orașul Hartford din statul Connecticut din America s'a expus acum o fotografie cum n'a existat alta mai mare până astăzi: e o fotografie de cinci metri și jumătate lungime și de patru metri lățime, a vederii luată din avion a statului Connecticut.

Doi copii ce umblau după bureți, s'au rătăcit într-una din săptămânile trecute printre ruinele cetății Stirling din Anglia, și ajungând în galeriile cetății, s'au pomenit deodată în fața unui spectacol înfrorător: pe un perete al galeriei erau așezate vertical vr'o mie de cadavre. Băieții au dat fugă în sat și au anunțat cele văzute. Autoritățile s'au dus imediat să vadă fioroasa descoperire, apoi au înștiințat societatea arheologică din Londra, care a trimis imediat specialiști ca să vadă despre ce este vorba. Anchetatorii au găsit pe ziduri urme de încercări de spargere, de unde socot că oamenii ce au murit în galeria suterană a cetății au fost aruncați acolo de vr'un satrap medieval ca să piară de foame și de sete.

Filologul John P. Harrington dela Smithsonian Institute din America susține că limba abisiniană e cea mai veche limbă din lume, fiind mai asemănătoare decât limba hebraică a Bibliei cu limba vetero-semită care s'a vorbit dela anul 5000 înainte de Hristos. Limba abisiniană s'a păstrat și dela 1600 înainte de Hristos în forma vetero-semită, fără evoluțiile limbii hebraice a Bibliei, și a început să aibă dialecte numai de acum 3500 de ani. Din limba semită străveche s'ar fi păstrat până astăzi urme numeroase în abisiana din cărțile bisericești și în abisiana cântecelor vechi. Între altele, litera întâia din alfabet, care se înseamnă cu un cap de bou, se numea în semita străveche alf, și totașa i se zicea și boului; în abisiana i se zice și literei a și boului alf, în vreme ce în hebraică bou are alt nume, iar literei a i se zice alef (grecescul alfa).

În portul japonez Sagami se fac experiențe cu un nou submarin, mic abia de 2 metri lățime și de 11 metri lungime, putând să stea opt ceasuri întregi sub apă, și să se scoboare la o adâncime de 60 de metri.

În Austria, se știe, se face mereu propagandă pentru readucerea pe tron a Habsburgilor. La propaganda aceasta își dau acum concursul și frizerii din Viena, cari au organizat un concurs de mode de barbă pentru sezonul acesta, și au scos întâia la concurs barba a la Franz Josef, ieșită din modă odată cu dispariția monarhiei austro-ungare.

Pe o stradă din cartierul săracilor din orașul african Johannesburg a fost găsit mort săptămâna aceasta un vagabond zdrențeros, despre care s'a stabilit că-i lordul Henry Patterson, fost maior în armata britanică, ultimul vâstar al vechei familii de lorzi Traquair. Era emigrat în Africa sudică de câteva decenii. Dus la direcție, s'a constatat că a murit de foame. În buzunare i s'a găsit numai 3 penny.

La congresul din zilele trecute al librarilor din Germania s'a făcut o descoperire interesantă din cale afară. S'a arătat că un milionar american a izbutit să bage șapte milioane și jumătate de volume într-o cutie de țigări de foi, fotografiind paginile cărților pe plăci de colodiu, și anume o pagină octav pe un milimetru pătrat de placă, așa că cele 7 milioane și jumătate de volume au încăput pe o mie de plăci. Biblioteca aceasta portativă a milionarului american se poate ceti la microscop fără greutate.

Dupăcum anunță ziarul „Daily Express“, în Statele Unite s'au întâmplat în anul acesta în contra negrilor 14 linșajuri, iar dela 1882 până astăzi nu mai puține de 4950.

Se spune că cea mai bogată femeie din lume ar fi astăzi o japoneză, d-șoara Chiocea, care a moștenit de curând dela tatăl său, regele orezului, 800 de milioane de yenni. Miliardara japoneză își conduce singură întreprinderile, lucrând zilnic 12 ceasuri.

Hindusul făcător de minuni Kuda Bux, despre care am arătat că a umblat la Londra pe jărat cu picioarele goale fără să i se întâmple nimic, a făcut în capitala engleză o nouă demonstrație uimitoare: A pus de i-au lipit pleoapele cu clei, i-au astupat apoi ochii cu o pastă și i-au legat cu-o maramă, și astfel legat a cetit dintr-o carte cu litere mărunte ce i s'a pus înainte, apoi a jucat o partidă de biliard, și pe urmă a străbătut orb cu bicicleta câteva străzi cu circulație mare, fără să pățească nimic.

În statul Illinois din America lăptarii au declarat de mai bine de o săptămâna greva, și recurg la vandalisme ca să împiedece

apropizionarea orașului Chicago cu lapte. Au aruncat în aier mai multe poduri de cale ferate și porțiuni mari de șine.

Dupăce acum două săptămâni au reintrodus rangurile în armată, sovietele rusești au reintrodus categorisirile și la funcționari, împărțindu-i pe zece grade.

O știre nostimă despre negusul Abisinie, din zilele de dinainte de evacuarea Addis-Abebei:

Ca să cunoască starea de spirit a populației orașului, negusul umbla printre cetățeni travestit, ne'nsofit de nimeni. Într-una din zile s'a întors la palat noaptea târziu. A spus paznicilor cine e, dar garda, nerecunoscându-l, n'a voit să-l lase să intre. Abia târziu a putut convinge pe unul, care apoi l-a lăsat în palat. A doua zi împăratul a avansat pe soldații cari nu l-au lăsat să intre, iar pe cel care i-a deschis poarta l-a dojenit aspru.

Oficiul sanitar din Singapore a reușit să fabrice lapte artificial dintr-o amestecătură de boabe de soia măcinate, de zahăr, de ouă, de sare și de calciu.

La New-York s'a vândut deunăzi un folio dela 1623 din operele lui Shakespeare cu 67 de mii de dolari. A fost cumpărat de negustorul Rosenberg, dela o familie care l-a păstrat 250 de ani.

În Herțegovina a secat deunăzi un pârâu, Bredava, fiindcă o furtună mare i-a astupat izvorul cu bolovani. Duminică trecută izvorul a reapărut, spre bucuria celor 80 de morari ale căror morie mână apa Bredavei.

La ziua aviației dela Moscova s'au bălucit noi recorduri cu avioanele fără motor și cu așa-zisele trenuri aeriene, cum au fost botezate avioanele legate de olaltă inventate de ruși. S'a zburat cu aceste „trenuri“ 1524 kilometri fără nicio scoborire.

În Germania e spaimă ne mai pomenită din pricină că s'au împușinat alimentele. Se vând mâncărurile și în special untura, carnea și untul numai cu măsură, ținându-se evreei la coadă.

În legătură cu criza aceasta, cancelarul Hitler a organizat o sărbătoare a recoltei, la care a adunat 700 de mii de gospodari, ca să-i îndemne să-și dea cea mai mare silință ca să-și sporească producția. Li-a atras atenția că pot să vină vremuri grele, fiindcă e pe-aproape războiul.

Tribunalul din Varșovia, a dat Miercuri sentința în procesul a 21 tineri, în majoritate membrii ai unei asociații naționaliste antisemite, acuzați că au participat anul trecut la turburările antisemite din cartierul Povonski, unde a fost ucis un comerciant evreu.

Tribunalul a condamnat trei acuzați la câte 3 ani și închisoare, pe 6 la câte 2 închisoare, iar 12 au fost achitați.

După darea sentinței și înscădarea judecătorească s'a vădit că judecătorii să fi părăsit câțiva dintre acuzați s'au stăruit asupra martorilor acuzați,ându-i la bătaie.

În cursul încăierării mai multe persoane au fost rănite. Tribunalul a restabilit liniștea cu mare greutate, după ce a fost legat pe recancitrant. Ceva timp târziu s'au produs alte incidente în fața clădirii tribunalului. Rudele celor condamnați au bătut pe toți evreei cari ieșit în cale.

Joia aceasta a fost în regiunea Bethel din vestul provinciei Alai o furtună catastrofică, cum nu s'a mai înregistrat de 50 de ani.

Toate locuințele Bethel au fost distruse de ape. Micile vaporați din port s'au scufundat complet inundat.

O nouă serie de mici cutremure, înregistrate la observatorul central din Tokio, a făcut să se nască temerea că un cutremur catastrofic, însoțit de inundații maritime, se va repeta în Japonia, lângă capitala Japoniei, Vibrațiile au început în 1 Septembrie; cutremurele s'au manifestat în acest interval de timp de 65 de ori, având epicentrele într-o zonă de lângă Suruga, populația japoneză își reamintește că acum 5 ani, cu prilejul unei catastrofe, vibrații identice au prevestit cutremurul fatal.

Procesul vestit al lui Hauptmann răpitorul copilului american Lindberg, a avut în fața celei de a doua instanțe, Hauptmann, condamnat pentru se știe la moarte pe scaunul electric, a făcut recurs. Curtea de apela din Trenton i-a menținut pe timp de o săptămână această sentință. Curtea supremă a Statelor-Unite va decide.

După o statistică medicală din Anglia se înregistrează anual aproape 5000 de cazuri de encefalită letargică (boala gazelor). În anul 1933 au murit în Anglia de această boală 800 de oameni, iar în anul 1925 1300 de oameni. Am anunțat acum trei săptămâni că un profesor neamlocokohama (Japonia) ar fi descoperit bacilul acestei boli cu plute, numit de dânsul — „bacilus polaris“.

În Ungaria s'a întâmplat săptămâna aceasta o sinucidere mare răsunet: a moșierului Adalberto Nagy, ajuns în impas din cauza cheltuielilor electorale. Răposatul era fiul fostului ministru de justiție Nagy Emil, cel care l-a achiziționat pe Rothermere pentru cauza revizionismului maghiar.

Manifestațiile antirevizioniste din America

— Marile demonstrații dela Washington și Filadelfia ale Ligii Antirevizioniste a Micii Inteligeri —

urmărire la apelul adresat de ziarul „America” din Cleveland, Duminică, 8 Oct., au fost la Washington și Filadelfia două importante manifestații antirevizioniste, organizate de Liga Antirevizionistă a Micii Inteligeri.

Am luat parte un număr mare de români, cehoslovaci și iugoslavi. Oratorii, după ce au arătat suferințele românilor, slovacilor și cehoslovacilor îndurate secole în urmă din partea asupritorilor unguri, au înfierat cu putere și convingătoare propaganda deșănțată

și lipsită de orice scrupule pe care o fac ungurii în toată Europa și mai ales în America, pentru o cauză din cele mai nedrepte.

Au arătat apoi importanța covârșitoare a Ligii Antirevizioniste române din București, înființată de d. Stelian Popescu pentru apărarea granițelor noastre firești, conștințite și prin tratate, și au cerut futuror românilor, iugoslavilor și cehoslovacilor stabiliți în America, să lupte din toate puterile și să facă front comun în contra propagandei maghiare.

„Acțiunea nu o sprijinesc numai unguri, ci și slovaci, rusneci, germani și sași. Slovaca Andrei Sotak din Chicago (am arătat în numărul nostru trecut cât de slovac este, — n. tr.) a adresat un apel la slovacii americani, ca să iscălească listele și să înceapă lupta pentru alipirea Slovaciei la Ungaria.”

Nu putem, firește, să urmărim cât adevăr este în afirmațiunile din comunicatul acesta al Agenției Telegrafice ungurești. Oricât îl vom desbrăca însă de bombasticisme, de exagerări și de falsificări, rămâne un fapt: că irendenta ungurească s'a pus în America pe-o treabă serioasă, și că ne poate face foarte mare rău cu minciunile, cu instigările și cu coruperile sale.

Avem mângâierea că frații noștri din America, dimpreună cu slovacii, iugoslavi și ceilalți slavoni, au început o luptă demnă, energică și mare pentru combaterea acestei acțiuni maghiare infernale. Demonstrațiile antirevizioniste de azi săptămâna dela Washington și Filadelfia ale Micii Inteligeri din America au fost un început serios și impunător. Față de sistemele cu cari lucrează însă irendenta ungurească, e nevoie să învățăm și noi a pătrunde așa cum pătrunde dânsa, dar cu altă demnitate decât oamenii ei.

propaganda iredentii maghiare în America

ziarele „Budapesti Hirlap” și „Hirlap” din 8 Oct. crt. s'a dat un comunicat al Agenției Telegrafice maghiare, referitor la achiziții ce le-ar fi făcut în Statele Unite ale Americii campania antirevizionistă ce-a început-o primăvara acolo irendenta maghiară, prin ziarul „Szabadság” din Cleveland, unde este cartierul general al acestei acțiuni irendente, și prin celelalte oficineri care le-a înființat în ospitaliera din New York și din alte orașe americane. Se arată prin acest comunicat următoarele:

Un milion de iscălituri ce s'au dat pe memoriul prin care s'a cerut Ligii Națiunilor revizuirea tratatului de pace dela Trient, ar fi adunate până acum la un număr de mii.

Pe circulațiile executate splendoroz pe cari ziarul „Szabadság” pune la dispoziție în număr mare, delaolaltă cu manifeste propagandă cu hărți alcătuite în scopul acesta, figurează iscălituri de senatori, politicieni, profesori, notabilități bisericesti și școliști.

Acțiunea progresa în mare măsură din ce în ce mai accentuată. Din mână în mână peste un milion de circulații. Directorul gazetei Paul I. Pethő (dela „Szabadság”) va ținea acum la un discurs englezesc, ca să învântească lupta dusă pentru libertate și libertate.

Senatorul Borah a trimis marșalului prin „Szabadság”, încă din zilele după pornirea acestei acțiuni, o scrisoare caldă. J. J. Davis, senatorul din Pennsylvania, și-a trimis de asemenea iscălitura delaolaltă cu o scrisoare extrem de caldușoasă. Sunt fericit — spunea în scrierea sa — dacă pot fi de folos prietenilor mei maghiari; maghiarii sunt un popor foarte vrednic. W. T. Schulte, membru al Congresului, accentuează în scrierea sa de adeziune, citând

cuvintele lui Rothermere, că Ungaria trebuie să capete un loc sub soare. Judecătorul David C. Meck, decanul Academiei de drept „Marshall”, și-a trimis iscălitura însoțită de-o scrisoare cu urări de noroc. Cu al lui împreună figurează pe liste peste 20 de nume de profesori universitari. Episcopul J. F. Nall a aderat delaolaltă cu 29 de preoți catolici, și totodată a scris în gazeta catolică săptămânală „Our Sunday Visitor”, care apare în două milioane de exemplare, un articol în contra Trianonului. Până acum au anunțat în total 29 de primari orașenești că sprijinesc acțiunea. Intre ei e primarul Klotz din Toledo, Hoan din Milwaukee, Louis din Allentown, și Mayne din Newcastle.”

Comunicatul Agenției telegrafice ungurești se încheie astfel:

Prima Societate de Autobuse I. MERA & Co. Arad
Garaj: Str. Col. Paulian No. 10-12. Telefon No. 427.

CURSE DE AUTOBUSE:

Arad-Lipova-Bata-Birchiș-Făget-Lugoj

Plecarea din Arad la 5 dim., sosirea la Lugoj la 9 dim.
Plecarea din Lugoj la orele 16, sosirea la Arad la orele 20.

Instigații antiromânești pe chestia tripourilor

— Acolo am ajuns! —

Președintele organizației minoritare numită Uniunea Reuniunilor de comercianți din Ardeal și Bănat, negustorul arădan Alex. Domán, a publicat în numărul ultim al lui „Kereskedelmi Lapok” (gazeta Uniunii sale) un articol de protestare în contra tripourilor cari au împânzit de-o vreme încoace toate orașele și orașelele noastre.

Autorul protestează în primul rând în contra tripourilor cari uzează de numele comercianților. Se referă — dar a neglijat să le spună pe nume — la tripourile deschise pe numele unor secții de improvizație ale Sfatului Negustoresc, cum este bunăoară la Arad tripoul faimos al proprietarilor cafenelei „Dacia”, Leipniker, Zsédely și Scheer, constituiti de ocazie în secție arădană a Sfatului Negustoresc.

„Mă adresez — spune d. Domán — către Reuniunile noastre. Și nu prin circulară discretă, ci deschis și cu cuvinte răspicate. Acolo unde s'au înființat cluburi de joc de cărți, să ia atitudine câră și hotărâtă. Să-și oprească membrii de a-și pune piciorul în ele. Și mai cu seamă acolo, unde aparența e că spelunca de jocuri de hazard ar fi o asociere negustorească. Avem promisiuni că tovarășii acesteia negustorești (cu tripourile n. tr.) vor fi în scurtă vreme desființate, în interesul posibilității unei colaborări serioase. Și atunci însă rămân celelalte, cu alți vameși ai naivității ce-a pricinit-o mizeria. Noi nu putem mă-

tura aceste spelunci. Trebuie însă să protestăm în contra lor, și să ne ținem membrii departe de ele.”

Protestul d-lui Domán e aproape frumos. Ii lipsește, ca să fi fost frumos cu-adevărat, francheta și deplina obiectivitate.

Președintele Reuniunilor negustorești minoritare pune în introducere toată vina pe legea care a permis înființările de tripouri în tot lungul și latul țării. Are drept s'o critice, dupăcum și noi românii o'njurăm pe toate drumurile. Punctul acesta de plecare, dela legea scrintită, îi dă însă d-lui Domán prilej să facă prin insinuări antiromânism. Legea e românească; Sfatul negustoresc e românesc; tripourile sunt idem românești. Așa reiese din tot articolul președintelui Reuniunilor minoritare ale negustorilor din Ardeal și Bănat. Și ca să nu rămână nicio îndoială, d. Domán mai spune vorba ce i-am citat-o: că a protestat la Sfatul Negustoresc din București, și că i s'a pus de-acolo în vedere desființarea în curând a secțiilor cari au înființat în Ardeal tripouri, căci dacă nu le desființează, colaborarea dintre Reuniunile d-lui Domán și dintre Sfatul Negustoresc al valahilor încetează.

Apoi asta nu-i o mistificare pentru obrazul unui președinte serios de Uniune a Reuniunilor comercianților minoritari din Ardeal și Bănat!

Adevărat că legea a fost adusă de niște români, dar toată opinia publică românească o reprobă.

Și adevărat că Sfatul Negustoresc e firmă românească. Dar nu-s componenții lui, nu-s tripoterii lui de-aceiași lege evreiască ca și d. Domán? De când sunt evreo-maghiarii Leipniker, Zsédely și Scheer dela Arad români, și încă regăteni? De când sunt români cei cari s'au constituit în alte orașe în secții ad-hoc ale Sfatului, anume ca să deschidă sub firma asta românească tripouri?

Pe celelalte tripouri, ne-negustorești, d. Domán deasemenea nu le numește. Pentruca să se știe că-s tot valahe și-acelea.

Dar de când e valah jupânul Iosif Loef, alias Leff, falsificatorul de cecuri și patronul de tripouri „gazetărești” dela Arad și de aiurea? De când e valah gazetarul cu cetățenie maghiară Kallotai care administrează tripoul din Timișoara, de când e valah banda lui Zima și Major care vrea să ferească Aradul cu un nou tripou al jupânului Leff, de când sunt valahi tripoterii dela Cluj, dela Orade, dela Sătmăr ai presei ungurești, Szász Endre, Olajos Domakos, Gara Ernő, Kátona Bela, Taberi Geza, etc., etc.? De când sunt valahi tripoterii așa-zisilor „proprietari urbani”, și ai tuturor celorlalte tovarășii cari fericesc cu spelunci de jocuri de hazard Ardealul și Bănatul d-lui Domán?

Fiindcă așa se face la noi gazetărie maghiară.

Citiți și Răspândiți „Gazeta Antirevizionistă”

Starea unui sat săcuiesc după reforma agrară românească

Gazeta săptămânală dela Cluj „Fügellen Ujság” are în fiecare număr, dupăcum am mai arătat și altă dată, o descriere de călătorie din Săcuime. Acum, în numărul dela 6 Oct., a ajuns cu descrierea la satul Atid, centru de plasă din județul Odorhei.

Ni s'arată că populația satului e aproape exclusiv ungurească; 1324 sunt de legea reformată, 136 de legea romano-catolică, 5 de legea unită, 6 de legea ortodoxă, 2 de legea unitariană și 7 de legea iudevească. Românii intelectuali din comună — și-i vorba de un centru de plasă! — sunt în număr de cinci.

Hotarul satului e de 7714 iugăre. Fără pământ sunt numai 25 de familii, și acelea ți-gănești. 68 de familii au pământ între 1-5 iugăre, 105 familii între 5-10 iugăre, 121 familii între 10-25 de iugăre, 140 de familii între 25-50 de iugăre, 121 familii între 50-100 de iugăre, și 5 familii peste 100 de iugăre.

D. Kovács György, care desfășină prin gazeta clujeană acesteia, a uitat dinadins s'arată care era starea acestor locuitori înainte de reforma agrară românească. Și deasemenea să facă vreo comparație între starea aceasta de sub regimul românesc a oropsișilor de săcui, și între starea fericitei populații a satelor din raiul lui Horthy.

Fiindcă așa se face la noi gazetărie maghiară.

Noi recunoaștem ce este al nostru. Am dat ici-colo câte-o coadă de topor, cari din clipa când s'au întovărășit cu bandele aceste evreiești și maghiare, au încetat de-a mai reprezenta românismul.

De-atâta se poate lega d. Domán, dacă vrea să fie serios.

Războiul italo-abisinian

Noua ofensivă italiană

(Continuare din pagina VII-a)

putut însă cuceri până în ceasul de față (Vineri după-amiază). De la Acsum înainte, la Apus, italienii au încercat înaintări pentru întinderea frontului, adică ca să rupă legătura abisinenilor cu granița Eritreii.

Din cauza acestei situații grele de la aripa italiană dreaptă și de la mijlocul frontului (Adua), armata italiană nu și-a început ofensiva, la mijlocul săptămânii, în părțile acestea, cari bat spre Tana și spre valea Verii (cu continuare spre Malxale), ci la Adigrad, în partea răsăriteană a frontului, cu direcție Makale — Diridava (mijlocul liniei ferate Jibuti. Până Vineri, înaintarea în această parte a fost de vreo 20 de km. la miazăzi de Adigrad. Distanța nu e mare, dar e mare însemnătatea locurilor cucerite: s'a cucerit muntele Edag-Hamus, care stăpânește toată regiunea.

În același timp cu ofensiva aceasta, a început o mare ofensivă pe văile de pe frontul de la miazăzi (Ogaden-Ualual), iar avioanele au înaintat până la Harar și la Diridava, bombardându-le.

După toate semnele, deci, ofensiva se dă pentru împreunarea

armatei de miazănoapte și de miazăzi peste mijlocul liniei ferate, ca să se rupă legătura între Abisinia și Somalia engleză. S'a zvonit (probabil din cauza acestuia) că în fața Aduci prințul Seium face mutări de trupe și re-trageri.

Știri dinlăuntrul Abisiniei

Negusul a ordonat la începutul săptămânii evacuarea capitalei ca să ferească populația de bombardamentul avioanelor.

După știrile din 11 Oct., se așteaptă o foarte apropiată bombardare a Addis-Abebei.

Legățiunile străine sunt încă tot în capitală. Cea italiană era vorba să plece la 12 Oct.

Europenii din Addis-Abeba (negustori, etc.) pleacă unul după altul. În gara Addis-Abeba s'au dat lupte dramatice pentru ocuparea locurilor în trenuri.

Dela Harar (mijlocul liniei ferate, unde se fac principele concentrări de trupe) se anunță epidemie de vărsat negru. Fiindcă îngrijirea medicală nu este, contaminanții sunt izgoniți în pustietăți.

ceilalți membri ai Ligii.

Presă engleză arată că Ungaria a tras o poliță revizionistă asupra Italiei, așteptând dela italieni contra-servicii împotriva tratatului de pace dela Trianon. Ziarele din Londra țin să facă atenție pe unguri că și-au pierdut cu acest gest toate simpatiile ce le câștigaseră în Anglia pe seama luptei lor revizioniste.

Stăruie tot mai tare în presa londoneză știrea că Anglia va declara boicot în contra Ungariei și-a Austriei.

Din suferințele Asociației meseriașilor și muncitorilor români din Arad

„Tribuna noastră”, organul din Cluj al centralei reuniunilor de meseriași, comercianți, industriași și muncitori români din Ardeal și Bănat, publică în numărul dela 6 Oct. următoarele, sub titlul din fruntea acestor rânduri:

„Descrierea faptelor ce voiu înșira mai jos, va dovedi, dacă suntem, sau nu îndreptățiți să ne plângem de suferințe noi români, în țara românească.

Dacă în alte orașe, cum este Oradea, Satu-Mare și Timișoara, s'a făcut ceva din partea autorităților pentru încurajarea și sprijinirea meseriașilor, comercianților și industriașilor români, — în orașul Arad, cuibul conștiinței naționale de odinioară, nu s'a făcut absolut nimic în această direcție. Ba din contră, noi profesioniștii români suntem priviți ca sclavi, și prin urmare desconsiderați și umiliți.

În urma acestui tratament măster din partea autorităților din Arad, plus lipsa de solidaritate dintre meseriași, comercianții și muncitori ro-

Foștii luptători maghiari germani își strâng rândurile

„Budapesti Hirap” din 9 Oct. anunță că la propunerea unui delegat maghiar s'a hotărât la congresul ținut în August în Erfurt de foștii luptători germani, să se înființeze o asociație a foștilor luptători din Germania cari sunt decorați cu medalia maghiară de război, ca să fie un organ de legătură între foștii combatanți germani și maghiari. Asociația s'a înființat sub președinția lui Oto Con-

rad, se intitulează „Deutsch-ungarische Kampfschaft”, și și-a fixat sediul în Erfurt, în amintirea faptului acolo s'a întâlnit întâia dată Gombös cu Hitler. În Ungaria se organizează acum o asociație asemănătoare, la inițiativa lui TESz (falsificator de franci francezi și complice al sinilor dela Iankapuszt), al foștilor luptători maghiari decorați cu medalii nemțești de ră-

Italia și-a transformat rezerva de aur în Germania?

Agencia Havas anunță că s'a circulat știrea, pe care poate nici confirmă desmișcări, că Italia și-a transferat în Germania miliarde și jumătate lire aur, ca măsură de precauție față de sancțiuni economice și financiare.

Publicație de licitație

Se aduce la cunoștința celor interesați, — că Primăria Municipiului Arad, în ziua de 31 Octombrie 1935, ora 11 a. m.

va ține în biroul Secției economice, camera Nr. 59, licitație publică cu oferte închise și sigilate, pentru furnizarea cantității de 500 (cincisute) metri cubi piatră spartă cl. I. necesară pentru pietruirea drumului Calea 6 Vânători.

Licitarea se va face în conformitate cu art. 88—110 din legea nr. 2282 din 1927 privind licitațiile publice și pot fi aplicate normele de licitație vigoare.

Ofertanții care vor participa la licitație depun odată cu oferta (care se va înainta dublu exemplar) și garanția provizorie în valoare de 5% din valoarea ofertei, în numerar sau echivalent garantate de Stat. Oferta se va face numai în baza caetului de condiții, care poate fi văzută în camera Nr. 59 a Primăriei în fiecare zi lucrătoare.

Arad, la 8 Octombrie 1935.

Primăria municipiului Arad.
Nr. 26.808/1935.

Frontul dela Geneva

— Liga Națiunilor a hotărât cu 51 de voturi și două abțineri aplicarea sancțiunilor în contra Italiei. —

Comitetul însărcinat să cerceteze dacă Italia a atăcat Abisinia fără să fie provocată, și-a spus Luni cuvântul, constatând că agresiunea italiană s'a întâmplat fără provocare.

Raportul comitetului a venit Miercuri și Joi în fața consiliului Ligii, ca să se hotărască sancțiunile prevăzute în statute.

Miercuri și-au spus cuvântul delegații Ungariei și Austriei, declarând că Ungaria și Austria nu pot lua parte la măsuri în contra Italiei.

Joi a vorbit delegatul italian, d. Aloisi, arătând că Liga Națiunilor măsoară cu două măsuri, că izbucnirea războiului i se datorește ei, și că Italia, țara cu cel mai mare preletariat din Europa, e ținută de marile state în adevărată robie, dacă nu i se dă loc ca să-și plaseze populația prisositoare.

Consiliul Ligii a trecut apoi la votare. Afară de Ungaria și de Austria, cari n'au votat, toate celelalte 51 de țări din Ligă au ratificat raportul comitetului care a constatat vinovăția Italiei, și au hotărât să trimită delegații în comisia care va fixa scara sancțiunilor.

E vorba numai de sancțiuni economice, la cari Anglia va adăuga din partea sa blocarea Mării Roșii, iar Liga Națiunilor va ridica opreliștea comerțului de arme cu Abisinia. Între măsurile economice figurează oprirea creditelor pe seama Italiei și oprirea exportului unor anumite mărfuri în Italia.

Anglia face încercări ca să câștige și pe Germania, care s'a retras din Ligă.

Statele-Unite ale Americii au hotărât oprirea de arme destinate italienilor și abisinenilor, dar exportatorii americani nu vreau să se supună.

În orice caz, vreme de o lună, sancțiunile se vor mărgini la măsurile ce le ia deocamdată Anglia.

Se vorbește la Londra despre boicotare Ungariei

Anglia a rămas foarte surprinsă de declarația făcută de Austria și Ungaria, că nu voiesc să adere la sancțiunile hotărâte de toți

PENTRU COPIII DV.

cele mai bune publicațiuni sunt:

UNIVERSUL COPILĂR

care apare regulat în culori în fiecare Miercuri și

CEI TREI CERCETAȘI

publicație de aventuri extraordinare, care apare în fiecare Sâmbătă